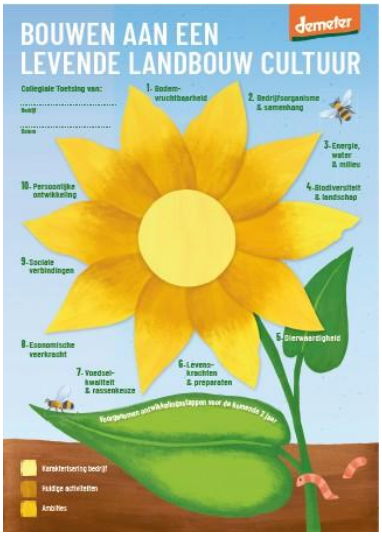
Voorbereiding Collegiale Toetsing

CT waar je echt iets aan hebt
Een goed gelukte Collegiale Toetsing (CT) is waardevol en helpt je op weg in je ontwikkeling. Dat is ondersteunend voor de hele boerderij en inspirerend voor iedereen die er werkt. Een CT helpt je om te blijven leren, groeien en verbeteren. Daarmee kom je stappen verder met je plannen, ambities en dromen voor de boerderij.

Voorbereiding geeft meerwaarde
Een goede voorbereiding helpt om optimaal gebruik te maken van wat de CT biedt. Voorbereid stap je er bewuster in. Je hebt ook meer focus, waardoor je gerichter kan sturen en leren. Bovendien kan je de collega's in de CT-groep helderder uitleggen wat je wilt en hoe zij daaraan kunnen bijdragen in de CT. Daarom hieronder 11 praktische tips bij de voorbereiding.

Tips voor voorbereiding van waardevolle CT

1. Een goede voorbereiding kost tijd. Tijd die zich terugbetaalt in meerwaarde uit de CT halen. Houd bij de voorbereiding rekening met 2 tot 3 uur tijdsinvestering.
2. Begin de voorbereiding ruim voor de geplande CT-datum. Dat biedt je de kans om zaken nog wat te laten bezinken, scherper te krijgen of bij te stellen.
3. Vanaf blz 2 vind je de Zelfevaluatie vragenlijst.
4. Bereid de CT voor met een aantal mensen uit het team: boer(en), boerin(nen), partners, medewerkers, stagiaires, vrijwilligers.
5. Start met wat er momenteel op de boerderij speelt. Welke thema's, veranderingen, vraagstukken, uitdagingen, gebeurtenissen zijn er aan de hand? Schrijf ze op. Willen we hiervoor aandacht en feedback tijdens de CT? Wat betekent dit voor de rondgang?

<u>Handleiding Zelfevaluatie</u>

6. Bespreek met elkaar hoe jullie er nu voor staan met behulp van de Voorbereidingsvragen voor het bedrijf. Noteer voor elk van de 10 thema's jullie ambities en huidige praktijk. Er kunnen natuurlijk ook thema's zijn, waar je geen ambities hebt.

<u>Handleiding Terugblik en vooruitblik</u>

7. Pak de oude poster en zelf-evaluatie van de vorige CT-ronde erbij, die jullie twee jaar geleden hebben gemaakt. Sta hierbij stil en vergelijk: waar stonden jullie toen? Wat waren toen de plannen en doelen? Wat is er sindsdien veranderd? Beschrijf kort de evolutie.
8. Evalueer ook: hoe heeft de vorige CT ons geholpen? Hoe hebben we er wel/niet mee gewerkt? Hoe willen we deze CT inzetten en optimaal benutten voor onze ontwikkeling? Wat vraagt dat nu van hoe we de nieuwe poster gaan invullen?

<u>Handleiding Rondgang</u>

9. Sta stil bij de komst van de collega's; wat wil je laten zien tijdens de rondgang tijdens de CT. Wat zijn de belangrijke plekken op de boerderij om te laten zien? Welke plekken zijn minder relevant? Waarop wil je dat de CT-collega's de aandacht richten? Welke plek waar jullie trots op zijn, moet zeker in de rondgang opgenomen? Op welke plek is ontwikkelingswerk, waarvoor je input wilt hebben van collega's?
   Wat wordt de route? Zorg dat je de rondleiding zo plant, dat deze binnen drie kwartier af is, niet elke plek van het bedrijf hoeft aan de orde te komen. Daarom is het van belang daarover na te denken en daarin een keuze te maken.

<u>Handleiding invullen poster tijdens de CT</u>

10. Vul bij de start alleen de donker gele delen van de bloemblaadje- vakken in. Daarin komen jullie huidige plannen en doelen. Het hart (=middenvak voor karakterisering) en de licht gele delen van de bloemblaadjes (=de toekomstplannen) worden tijdens de CT ingevuld op basis van de feedback van de collega's.
11. Gebruik een fijne stift (1mm) en schrijf leesbaar, zodat anderen die niet bij de CT aanwezig waren het nadien ook kunnen lezen.

Hieronder de 10 thema's van de poster:

1. Bodemvruchtbaarheid

Demeter heeft veel normen die raken aan dit aspect, bijv. <50% rooivruchten, >30% groenbemesters, >60% kwaliteit-1 mest, etc. Maar er zijn meer aspecten die een rol spelen, bijvoorbeeld de zwaarte van de mechanisatie, het gebruik van compost en groenbemesters en het aanwezige bodemleven.
Wil je komend jaar de levende bodem nog verder versterken?

1) Wat voor veranderingen neem je waar in de bodemkwaliteit over de laatste jaren?
2) Welke maatregelen neem je om de bodemkwaliteit te verbeteren? (lichte mechanisatie, minimale grondbewerking, strokenteelt, vaste beddenteelt, etc.).
3) Hoe ziet je bouwplan eruit en hoe hou je daarbij rekening met het creëren van een levende bodem? (% rooivruchten, vruchtopvolging, gewassen met verschillende kwaliteiten, %vlinderbloemigen, rustgewassen, mengteelt, etc.).
4) Hoe reageert je bodem op de actuele overschotten en tekorten aan water als gevolg van de klimaatverandering? En wat doe je daarmee?
5) Hoe hou je de bodemkwaliteit in de gaten? (met profielkuilen, gewaswaarnemingen, bodemscans, chroma's, Bovis, etc.).

2. Bedrijfsorganisme & samenhang

Je bekijkt het bedrijf als levend geheel (=organisme) met de wezensdelen van een levende mens. Je herkent levensprocessen, ontwikkeling, veerkracht, identiteit, een huid en een hart, etc. De organen (bedrijfsdelen) van het bedrijf hebben bestaansrecht in hun rol voor het gehele bedrijf. Een aantal normen die hier aan raken zijn bijv. gemengd bedrijf (dieren verplicht voor bedrijven >10 ha), veehouderij die 50-80% voer van eigen bedrijf haalt. Als je het samenhangend bedrijfsorganisme nog verder wil ontwikkelen, denk dan aan:

1) Herken je een huid en organen in je bedrijf? Een hart, een zenuwstelsel of de vertering? En wat betekent dat voor jou?
2) Relaties horen ook bij het bedrijf. Kan je je voor alle relaties tussen bedrijf en de buitenwereld verantwoordelijk voelen (toeleveranciers, afnemers, financiers, afval)? Denk aan stro, zaad, mest, diesel, je eigen levensmiddelen, je kuilbalenplastic, het beleid van je bank, etc. In welke relaties zou je graag iets willen veranderen? dit sluit ook aan bij 'sociale verbindingen' en 'klimaat'.
3) Is het bedrijf ingebed in een natuurlijke omgeving en welke verbinding heeft het hiermee? (doorlopende houtwallen, watergangen, landgoedstijl, etc)
4) Is de bedrijfsidentiteit zichtbaar en stimulerend voor wat je in de toekomst wil. Denk aan de bedrijfsnaam, kantine, boerderijwinkel, logo, website, sociale media. Etc.
5) Bedrijfscontinuïteit: Hoe werk je aan de voorbereiding van de overdracht van het bedrijf naar de volgende generatie(s)?

3. Energie, water & milieu

In de Demeter-normen worden verschillende aspecten genoemd rond watergebruik, fossiele energie en milieu. Hoe zou je ze concreet willen en kunnen oppakken in je bedrijf?

1) Welke energie oogst je zelf en in welke hoeveelheden? (wind/zon/hout, …).
2) In hoeverre hou je bij de aanschaf en gebruik van machines en installaties rekening met brandstofverbruik en uitstoot? Hoe is de balans tussen winnen en gebruik van energie?
3) Wat is de oorsprong van water voor de gewassen en voor het vee en hoe monitor je de kwaliteit en gevolgen voor de omgeving?

4) Wat zijn overwegingen voor jou om binnen jouw bedrijf het milieu zo min mogelijk te belasten of zelfs te verbeteren?
5) Hoe communiceer je de omgang met energie, water en milieu naar je omgeving en naar je afnemers?

4. Biodiversiteit & landschap

Een aantal normen die hier aan raken zijn bijv. 10% biodiversiteit of zelfs 20% in een gespecialiseerde kas en ook de normen op gebied van levende bodem (bijv. verhogen van de organische stof).
Wil je het komend jaar meer zorgen voor biodiversiteit en landschap?

1) Welke natuurelementen op het bedrijf ga je aanleggen en/of onderhouden? (poelen, takkenrillen, hagen, houtwallen of bomen op het erf, ruige overhoeken, nestkasten)
2) Hoe worden maaibeheer, waterstand en landbewerking aangepast en afgestemd op flora en fauna?
3) Welke delen van je bedrijf passen in het omgevende landschap? Waar past dat eventueel minder en wat zou je daarmee willen?
4) Welke rol heeft jouw bedrijf in de directe omgeving op gebied van biodiversiteit en landschap? Loop eens over je bedrijf alsof je een bezoeker bent. Wat zie je dan? Wat zou je willen versterken?
5) Hoe maak je die rol zichtbaar in je communicatie naar de omgeving en naar je afnemers?

5. Dierwaardigheid

Demeter heeft veel normen die raken aan dit aspect, bijvoorbeeld koeien en geiten met horens, hele snavels en staarten, lage veedichtheid in de stal (<5 kippen per m2), weidegang en passende uitlopen, gebruik van passend voer (kippen krijgen hele strooigranen, herkauwers >75% ruwvoer).
Wil je het komende jaar nog meer doen in de zorg voor dieren?

1) Welke rol spelen landbouwhuisdieren in je bedrijf?
2) In hoeverre sluit de inrichting van de huisvesting aan bij de natuurlijke gedragingen van de dieren?
3) Hoe lang worden jonge dieren gezoogd bij hun moeder? En krijgen ze later bedrijfseigen melk of melkpoeder?
4) Wat gebeurt er met de overtollige mannelijke dieren? (zelf afmesten, biologische afmester, reguliere afmester, etc.).
5) Hoe oud mogen dieren worden? Wanneer is het tijd voor de slacht? Waar worden dieren geslacht en hoe vindt het transport plaats? Hoe neem je afscheid?

6. Levenskrachten & preparaten

Er is de expliciete norm dat Demeter bedrijven de klassieke BD-compost-preparaten toepassen op alle organische mest en compost en koeflattenpreparaat gebruiken op alle percelen die geen geprepareerde mest kregen. Ook jaarlijks kiezel- en koemest-preparaat gebruiken op alle percelen is een norm. Vele andere normen raken ook aan dit aspect (bijv. samenhangend bedrijfsorganisme, integriteit dier, levende bodem, voedselkwaliteit).
Hoe ga je het komend jaar aan de slag met het verzorgen van levenskrachten en preparaten?

1) Ben je actief in het waarnemen van niet-stoffelijke kwaliteiten op het bedrijf en de gezondheid van de gewassen, dieren en producten? Hoe doe je dat?
2) Wat beleef je aan de ingrediënten van de preparaten en hoe zie je het belang van het zelf of in groepen maken van de preparaten?
3) Welke verbinding ervaar je met het toepassen van de preparaten? Wat wil je doen om die verbinding te versterken?
4) Welke andere maatregelen neem je die de levenskrachten en vitaliteit versterken? (ECO-intention, andere preparaten zoals driekoningen- of vegetarisch preparaat, rituelen, etc.).

5) In hoeverre maak je gebruik van kosmische ritmes, bijv. met een zaai-werk-kalender? Wat merk je hiervan?

7. Voedingskwaliteit & rassenkeuze

De voedingskwaliteit van de Demeter-producten wordt natuurlijk beïnvloed door allerlei normen, bijvoorbeeld ivm preparaatgebruik en bemesting. Maar Demeter heeft geen normen die specifiek/expliciet zijn gericht op voedingskwaliteit.
Rassenkeuze en de plaats van veredeling in de samenleving zijn hierbij erg belangrijk. Er zijn enkele concrete normen op gebied van rassenkeuze; geen CMS-hybrides, geen hybride granen, gebruik van biologisch of biodynamisch vermeerderde zaden.
Wil je het komend jaar nog verder bijdragen aan het versterken van de voedingskwaliteit?

1) In hoeverre zijn smaak en voedingskwaliteit belangrijk voor jezelf en gespreksonderwerpen met je afnemers?
2) Toets je de vitaliteit van je producten via specifieke onderzoeksmethoden zoals stijgbeelden, kristallisatie, chroma's of eigen waarnemingen (via levens- en vormkrachtenwaarneming [methode Dorian Schmidt] of anders)?
3) In hoeverre neem je bij de rassenkeuze van de gewassen de voedingskwaliteit van de eindproducten mee in je keuzes? Bijvoorbeeld door inzet van regionale of van zaadvaste rassen?
4) Welke landbouwkundige maatregelen zijn voor jou vooral van belang om een goede voedingskwaliteit te verkrijgen? Bijvoorbeeld: krijgen gewassen en/of dieren de tijd om af te rijpen of zich te ontwikkelen? Rassenkeuze? Preparaten? Bemestingsstrategie? Geen bedekte teelt?
5) Welke kwaliteitsmaatregelen tref je bij bewaring en verwerking en hoe werkt dit door in de kwaliteit van de producten? (wassen, toevoegingen, klimaatbeheersing, transportwijze, zo weinig mogelijk bewerkingen, etc.).

8. Economische veerkracht

Voldoende economische veerkracht om een bedrijf te kunnen doorontwikkelen en over te dragen is essentieel voor de continuïteit van de Demeter-/BD-beweging. Normen zijn er niet op dit punt. Korte ketens of samenwerking binnen afzetketens zijn toenemend belangrijk voor een duurzaam en economisch stabiel bestaansrecht.
Wil je het komend jaar nog sterker werken aan economische veerkracht?

1) Voor welke gebeurtenissen voel je je economisch kwetsbaar? Waar zie je aanknopingspunten voor meer veerkracht?
2) Heb je inzicht in de kostprijs van producten en bedrijfsrendement en ga je hierover in gesprek met je afnemers?
3) In hoeverre is er een directe betrokkenheid van klanten/burgers/afnemers in de financiering van je bedrijf?
4) Vindt er ook waardevermeerdering van de producten plaats door verwerking of directe verkoop (korte keten, op eigen bedrijf, ...)?
5) Bedrijfscontinuïteit: Hoe is de eigendomssituatie van het bedrijf geregeld en hoe past dit bij de toekomstige overname of voortzetting door anderen?

9. Sociale verbindingen

Ook dit aspect is van permanente zorg voor de Demeter/BD-beweging. Deelname aan CT is al behulpzaam bij deze verbinding. Wil je dit thema nog verder ontwikkelen? Dan dan aan:

1) Aan welke groepen neem je deel waarin BD kennis wordt gedeeld? (intervisiegroep, preparatendagen, vormkrachtenwaarnemingsgroep, leesgroep, etc.)
2) Doet je bedrijf mee aan open dagen en andere activiteiten waarbij bezoekers kennismaken met het bedrijf, met omgang met dieren en met BD-landbouw?

3) Benoem de sociale verbindingen van het bedrijf met de omgeving. Hoe past dit voor jou als boer? En welke rol spelen die verbindingen voor het bedrijf? Wat zou je eventueel willen versterken?
4) Van welke verbindingen krijg je energie? Wat kost je energie? En wat zou je willen veranderen?
5) Hoe communiceer je over de sociale inbedding van jouw bedrijf in de omgeving?

10. Persoonlijke ontwikkeling

Bedrijven die gaan omschakelen naar Demeter moeten een om- of doorschakelcursus volgen en meedoen met collegiale Toetsing. Daarna zijn er geen Demeter-normen meer op gebied van persoonlijke ontwikkeling.
Hoe ga je het komend jaar aandacht besteden aan bedrijfs- en persoonlijke ontwikkeling?

1) Op welke manier ervaar je het leven als scholingsweg, en wat betekent de boerenpraktijk voor jou daarin?
2) Waar ervaar je de spirituele of geestelijke aspecten in je bedrijf? Hoe ga je als boer daarmee om? Of hoe kan je die verzorgen?
3) Aan welke cursus / bijeenkomsten / gespreksgroepen voor persoonlijke ontwikkeling neem je deel of ga je deelnemen? (denk aan een intervisiegroep van de BD-vereniging, bijeenkomst Antroposofische Vereniging, preparatengroep, verdiepingscursus, meditatiegroep, natuurwezensgroep, etc.).
4) Welke ruimte bied je je medewerkers voor scholing en ontwikkeling?
5) Welke vaardigheden wil je nog graag ontwikkelen? Denk bijvoorbeeld aan ‘intuïtie’, werken met aandacht, fenomenologisch waarnemen, herkennen wat het gewas/dier/bodem nodig heeft.